

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIEN EN VLAAMSE RAND

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basis-
onderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de taalafdeling Nederlands –
Vlaamse Gebarentaal
- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Vlaamse Gebarentaal krijgt een volwaardige plaats binnen het onderwijs.

Dit voorontwerp van decreet voert een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal in in het gewoon basisonderwijs. In deze taalafdeling zal er les gegeven worden in Vlaamse Gebarentaal en in het Nederlands.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/ BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld

De maatregelen in dit decreet hebben betrekking op het gewoon basisonderwijs.

Beleidsdoelstellingen

Dit voorontwerp van decreet heeft als doel Vlaamse Gebarentaal een volwaardige plaats binnen ons gewoon onderwijs te geven en creëert een regelgevend kader voor een taalafdeling Nederlands - Vlaamse Gebarentaal binnen het gewoon basisonderwijs.

De inrichting van een taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal in het gewoon basisonderwijs waarbij het onderwijs zowel georganiseerd wordt in het Nederlands als de Vlaamse Gebarentaal is immers een manier om vanuit onderwijs de invulling te geven aan de erkenning van Vlaamse Gebarentaal door de Vlaamse Gemeenschap en de emanciperende rol van het onderwijs ten volle waar te maken.

Dit nieuwe kader, dat een volwaardig aanbod basisonderwijs zal zijn, zal bovendien leiden tot de verdere ontwikkeling van de Vlaamse Gebarentaal en zal ervoor zorgen dat inclusief onderwijs voor

gebarentaligen gerealiseerd kan worden. Deze onderwijsvorm komt dan ook tegemoet aan de onderwijsnoden en de onderwijsrechten van de dovengemeenschap.

Daarnaast voldoet de Vlaamse Regering, met de invoering van een tweetalig onderwijsaanbod, aan haar opdracht om alle initiatieven die nuttig en nodig zijn om het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal mogelijk te maken in de verschillende gebieden die onder haar bevoegdheid ressorteren, zoals bepaald in artikel 8 van het decreet van 5 mei 2006 houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal.

Tevens beantwoordt de invoering van dit nieuw onderwijskader aan de verplichting die Vlaanderen heeft onder het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap om het gebruik van gebarentaal te bevorderen (zie o.a. artikelen 21, 24 en 30 van het verdrag). Specifiek binnen onderwijs is er de verplichting om het leren van gebarentaal te vergemakkelijken en de taalkundige identiteit van de gemeenschap van doven bevorderen (artikel 24, 3, b) en om passende maatregelen te nemen om leerkrachten aan te stellen, met inbegrip van leerkrachten met een handicap, die zijn opgeleid voor gebarentaal (artikel 24, 4).

Met dit voorontwerp van decreet komt de Vlaamse overheid aldus ook tegemoet aan zijn (internationale) verplichtingen om alle initiatieven te nemen die nuttig en nodig zijn om Vlaamse Gebarentaal te bevorderen in het onderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 14 juli 2023 werden de volgende adviezen verkregen:

- VLOR-advies van 13 september 2023
- NOOZO-advies van 14 september 2023
- GBA-advies van 8 september 2023
- VTC-advies van 12 september 2023

Op 12 en 19 september 2023 en op 10 oktober 2023 vonden de onderhandelingen met de sociale partners plaats, die bekrachtigd werden in het protocol nr. 241 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van sectorcomité x – onderwijs (Vlaamse gemeenschap), het comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten – afdeling 2 – onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap" en het overkoepelend onderhandeling comité vrij gesubsidieerd onderwijs.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Met dit voorontwerp van decreet komt er een voorwaardenscheppend kader waarbinnen onderwijsvertrekkers een taalafdeling kunnen inrichten waar les kan gegeven worden in de VGT en het Nederlands. Dit regelgevend kader heeft als doel om een volwaardig onderwijsaanbod voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal binnen het gewoon onderwijs te creëren. Dit aanbod zal een duurzaam en inclusief karakter hebben.

In scholen met een taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal zullen inclusieve klassen kunnen worden ingericht waar zowel gebarentalige kinderen (zowel dove als horende kinderen) als

Nederlandstalige (horende) kinderen samen les volgen. Het aanbod van het tweetalig onderwijs Nederlands-Vlaamse Gebarentaal bevordert een inclusieve klaspraktijk en schoolcultuur, wat bevorderlijk/positief is voor alle leerlingen, met of zonder specifieke onderwijsbehoeften.

Door het creëren van de taalafdeling Nederlands-Vlaamse gebarentaal krijgen de onderwijsrechten van dove kinderen ook bijzondere aandacht voor de onderwijsrechten, met name door aandacht te schenken aan het gemeenschapsgevoel van dove mensen, hun taal en hun cultuur. De keuze is gemaakt om de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal enkel in het gewoon onderwijs in te richten.

Deze regeling is geen wijziging van de onderwijstaal. Met dit decreet wordt enkel de onderwijsbevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap uitgeoefend. Net zoals de Vlaamse Gemeenschap bijvoorbeeld enkel haar onderwijsbevoegdheid uitoefende door een regeling voor het creëren van andersstalige opleidingen voor hogescholen en universiteiten in Brussel mogelijk te maken, of de mogelijkheid voor CLIL creëerde. Zo wordt de mogelijkheid om de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal ook in Brussel-Hoofdstad op te richten, behouden.

Dit decreet wijzigt niets aan het leersteunmodel. Het is perfect mogelijk dat dove kinderen ook als ze ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal nood hebben aan bijkomende ondersteuning vanuit het leersteunmodel. Er kan bijvoorbeeld nood zijn aan inbreng van paramedische expertise van o.a. logopedisten om taal- en communicatievaardigheden te ontwikkelen, of aan psychologische expertise, orthopedagogische expertise enz.

Om de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal te kunnen laten functioneren, zijn er verschillende wijzigingen nodig aan het decreet basisonderwijs. Voor het inrichten van de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal zal een school een oprichtingsdossier moeten indienen en aan de programmatie en rationalisatienormen moeten voldoen. Verder wordt het inschrijvingsrecht zo gewijzigd dat er apart capaciteit moet worden bepaald voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, dat er apart kan worden aangemeld voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal en dat dove en slechthorende kinderen voorrang hebben bij de inschrijvingen in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal.

De leerlingen in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal hebben recht op een uitdagend curriculum. Daar wordt in voorzien. Ook wordt er gegarandeerd dat horende kinderen en dove kinderen die daartoe in staat zijn, onder meer Nederlands-Spreken en Nederlands-Luisteren zullen krijgen op school.

Er worden ook aanvullende lestijden toegekend om een kwalitatief aanbod te kunnen garanderen. Er wordt vanuit gegaan dat er 26 lestijden nodig zijn voor het kleuter- en per leerlingengroep in het lager onderwijs om klassen in te richten. Verder worden er ook bijkomende werkingsmiddelen voorzien.

B. TOELICHTING VAN DE ADVIEZEN

Adviezen werden verkregen van de VLOR, de Noozo, de Vlaamse Toezichtscommissie en de Gegevensbeschermingsautoriteit. Voor een uitgebreide bespreking van de adviezen en een repliek op de adviezen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij dit voorontwerp van dit decreet.

Advies van de VLOR

De VLOR kan zich vinden in de intentie om Vlaamse Gebarentaal een plaats te geven in het gewoon basisonderwijs, maar heeft wel nog diverse grote opmerkingen. De VLOR wil dat er beleidsmaatregelen worden genomen voor de totale groep van dove en slechthorende kinderen voor de verschillende

onderwijsvormen. Verder stelt de VLOR dat het decreet is opgebouwd rond een bepaald model voor de invulling van onderwijs Vlaamse Gebarentaal, gecombineerd met Nederlands. De VLOR stelt dat er ook andere modellen mogelijk zijn. Verder stelt de VLOR voor om eerst een proeftuin of pilootproject op te zetten om de mogelijkheden en problemen bij het realiseren van onderwijs in VGT in de Vlaamse context in kaart te brengen. Ook vraagt de VLOR om in te zetten op een specifieke opleiding voor leraren en ondersteuners van dove en slechthorende kinderen.

Het klopt dat niet alle dove en slechthorende leerlingen zich zullen willen inschrijven in een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. Sommige dove en slechthorende kinderen verkiezen om geen Vlaamse Gebarentaal te leren. Voor die leerlingen zijn er al mogelijkheden in type 7 en in het gewoon onderwijs. Voor leerlingen die Vlaamse Gebarentaal willen leren in het gewoon onderwijs of die les willen volgen in Vlaamse Gebarentaal in het gewoon onderwijs, is er echter op dit moment geen enkel aanbod die aan deze vraag tegemoet komt. Aan die nood wordt nu tegemoetgekomen. Verder bepaalt dit voorontwerp van decreet niet hoe de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal moet worden georganiseerd. Het is de vrijheid van de school die de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal inricht, om zijn organisatievorm te kiezen.

De suggestie van de VLOR om te werken met een proeftuin werd voor de opstart van dit voorontwerp van decreet onderzocht. Het probleem is echter dat het proeftuinendecreet geen uitzonderingen via proeftuinen op het inschrijvingsrecht en op de ontwikkelingsdoelen en eindtermen toelaat. Via een proeftuin kunnen er dus geen eindtermen VGT bepaald worden, kan er geen voorrang worden gegeven bij de inschrijvingen aan de doelgroep van de dove of slechthorende leerlingen etc. Al deze elementen zijn evenwel cruciaal om vorm te geven aan deze taalafdeling en bijgevolg is een decreetswijziging nodig.

Meer en betere professionalisering alsook een inbedding van VGT in de lerarenopleiding kan niet met het oog op 1 september 2024, gerealiseerd worden. Dit neemt niet weg dat we met de opmerkingen en aanbevelingen moeten rekening houden bij het uitbouwen van een langetermijnvisie op de taalafdeling. We zullen dan ook verder bekijken welke stappen op middellange en lange termijn gezet kunnen worden. Het decretale kader over de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal zou ook een hefboom kunnen zijn om iedereen hierover rond de tafel te krijgen

De VLOR heeft ook een aantal opmerkingen bij de specifieke uitwerking van het decreet. Daarvoor wordt verwezen naar het advies van de VLOR en de repliek hierop opgenomen in de memorie van toelichting.

Volgende zaken werden wel aangepast naar aanleiding van het VLOR-advies:

- De optie wordt mogelijk gemaakt dat leerlingen die al ingeschreven zijn in die school bij de opstart van de taalafdeling Nederlands-VGT kunnen heroriënteren en inschrijven in de taalafdeling Nederlands-VGT.
- De haalbaarheid en de eindtermen werden opgenomen als criteria bij de evaluatie.
- Om verder te verduidelijken dat de onderwijstaal niet wijzigt, worden de bepalingen waarbij het spreken van VGT thuis gelijkgesteld wordt met het spreken van de onderwijstaal thuis in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal en de bepaling die bepaalt dat de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal tot hetzelfde taalstelsel behoort als leerlingen die ingeschreven zijn in een school of afdeling waar de onderwijstaal het Nederlands is, geschrapt.

Advies van de NOOZO

Over het algemeen is de NOOZO zeer positief over het voorontwerp van decreet. Voor de NOOZO is de oprichting van een taalafdeling voor Vlaamse Gebarentaal binnen het gewoon onderwijs een belangrijke stap om de Vlaamse gebarentaal en dovencultuur te bevorderen en te integreren in het onderwijssysteem. Het nieuw kader komt tegemoet aan de onderwijsnoden en onderwijsrechten van de dovengemeenschap. De NOOZO heeft wel een aantal opmerkingen bij de specifieke uitwerking van het decreet. Daarvoor wordt verwezen naar het advies van de NOOZO en de repliek hierop

opgenomen in de memorie van toelichting. Naar aanleiding van het advies van de NOOZO werden een paar termen in de memorie van toelichting aangepast.

Adviezen van de VTC en de GBA

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft op zijn zitting van 8 september 2023 beslist om te verwijzen naar zijn standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023. Het voorontwerp van decreet behoeft geen aanpassingen door dit advies.

De VTC heeft in zijn advies een aantal opmerkingen over de rechtvaardigingsgrond, het opstellen van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling, de transparantie en juistheid van de gegevens. Naar aanleiding van het VTC-advies werd de rechtvaardigingsgrond opgenomen in de memorie van toelichting. Voor een uitgebreide bespreking van het advies van de VTC en een repliek op dit advies wordt verwezen naar de memorie van toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

C. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Dit voorliggend voorontwerp van decreet voegt aanvullende lestijden toe voor de inrichting van de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal en een bijkomend werkingsbudget voor de leerlingen ingeschreven in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. Dove kinderen die ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal zullen echter veel minder tolkuren nodig hebben dan dove kinderen die niet ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. De inschatting is dat dit voorontwerp van decreet aldus budgetneutraal zal zijn.

D. ESR-TOETS

Geen impact

E. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget van de Vlaamse overheid, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

F. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale en provinciale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van decreet wordt voorgelegd aan de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal, de bijgaande bijlage en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs te gelasten over het voormelde voorontwerp van decreet het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;
- 3° De Vlaamse minister, bevoegd voor het Onderwijs, te machtigen om onder voorbehoud van de definitieve goedkeuring van dit decreet de onderwijsactoren te informeren over de bepalingen ervan.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS